

Семинар на тема „Брачни отношения и брачен договор – правни и икономически аспекти”

На 12 ноември 2013 г. в Ректората на Пловдивския университет „П. Хилендарски” се проведе работен семинар за правните и икономически аспекти на брачните отношения и в частност - на брачния договор¹. Съорганизатори на проявата бяха екип от изследователи от Юридическия факултет и Факултета по икономически и социални науки, както и Клубът на цивилиста при ЮФ.

Семинарът започна с приветствия към участниците, изпратени от ръководствата на ЮФ и ФИСН, както и от доайена на българската семейноправна наука – чл.-кор. на БАН, проф. д.ю.н. Цанка Цанкова, преподавател в ЮФ на ПУ и съдия в Конституционния съд на Република България.

Като модератор се изяви гл.ас. д-р Ангел Шопов, който в началната част на семинара припомни основните тези за правната същност на брака, разгледани в негова съвместна разработка с гл.ас. д-р Красимир Митев. Изследването на двамата цивилисти от ЮФ проследява различните начини, по които е бил възприеман бракът през вековете - от мистично религиозно тайнство до договор. На участниците в семинара се предостави възможността да поразсъждават по въпроса как се отразяват тези схващания на сегашното разбиране за брака. Дали мъжът и жената просто се сдружават за постигане на една обща цел, обединявайки материалните си средства и личните си качества, подобно на основаването на едно гражданско дружество или ЮЛНЦ, или бракът е нещо много по-сложно? Авторите на разработката застъпват идеята за сериозната разлика между договора и брака като правни институти.

Сложността да свържеш живота си с нечий друг чрез брачна връзка в съвременния динамичен и забързан свят като че бе основният извод от статистическите данни за брачния модел, представени и коментирани от гл.ас. д-р Атанас Владиков от ФИСН. Тенденциите за все по-късното встъпване в брак и все по-кратката продължителност на браковете, в съчетание с нарастващия брой несемейни и бездетни българи, определено постави пред аудиторията негласния въпрос как всеки се вписва в тази статистика и най-вече по какви причини.

Оживена дискусия предизвикаха представените от докторанта в ЮФ Димитър Топузов избрани правни проблеми, свързани с уредбата на брачния договор по Семейния кодекс. Разискваха се както тясно специализирани юридически казуси (например дали забраната за непълнолетните съпрузи да сключват брачен договор не противоречи на някои международни договори), по които участниците търсеха експертния коментар и на доц. В. Тодорова, така и общочовешки теми (като подкопава ли брачният договор ценностите любов и взаимно доверие).

Докторант Радослава Янкулова от Института за държавата и правото при БАН привнесе сравнителноправен елемент към темата. Тя представи два конкретни спора, свързани с брачни договори, сключени по немското право, чиято значимост е дала основание за конституционни жалби. Тази презентация осветли един убягващ от внимание факт - с брачен договор индиректно може да се стигне дори до накръняване на основни конституционни права.

¹ Семинарът спада към дейностите, планирани по двугодишния проект „Свободният обмен на благо-правни и икономически проблеми” с ръководител доц. д-р Григор Григоров, финансиран по договор №НИ 13 ЮФ 11 с фонд „Научни изследвания” на Пловдивския университет. От изследователския екип по проекта са повечето участници с презентации на семинара.

Международният опит бе в основата и на втората презентация на д-р А. Владиков. Той анализира американския подход при оценката на човешкия капитал в брачните отношения и в частност – практика на съдилища от щата Ню Йорк.

За разлика от САЩ, където има критерии за оценката на т.нар. човешки капитал (дипломи, кариерно израстване), натрупан от всеки от съпрузите по време брака, благодарение на фактическата или финансова помощ на другия, измерването на този тип принос все още е непознато за родните юристи и почти не се обезщетява при прекратяване на българските бракове, а съвсем никак - при прекратяване на фактическите съжителства.

Не точка, а отворен финал на дискусиата остави изказването на гл.ас. д-р Ярослава Генова от ЮФ на ПУ с повдигнатите любопитни въпроси дали единият от съпрузите може да злоупотреби с получаваното от другия съпруг трудово възнаграждение. Тя разисква още доколко подобен род проблеми могат да се избегнат чрез сключването на брачен договор, както и допустимо ли е общественото и здравното осигуряване на неработещ съпруг да се поема от работещата му половинка чрез уговорка при сключване на брака.

Почетен гост на научното събитие бе доц. д-р Велина Тодорова – един от водещите специалисти по семейно и наследствено право у нас и преподавател в ЮФ на ПУ. Зала „Компас” не успя да побере всички желаещи да вземат участие в семинара – студенти и преподаватели от ЮФ, ФИСН, колеги и други факултети (напр. филолози и социолози), практикуващи юристи, граждани. Интересът на толкова разнородна по професионална ориентация и по семейно положение аудитория подчертава актуалността на проблематиката на брачните отношения и важноста им за съвременното българско общество. Този интерес подсказва и друго. Налице е реална необходимост не само от получаването на конкретни знания за разнообразни аспекти на брачните отношения, но и от срещата на различни гледни точки за брачния договор като нов за България правен институт, с който бъдещи или настоящи съпрузи могат да уредят своите имуществени отношения.

Работната програма бе наситена, двата предвидени часа за презентации и въпроси отлетяха неусетно, като оставиха у всички удовлетворение от чутото и от последвалия ползотворен обмен на мнения, но и желание за продължаване на започнатите дискусии. Затова на заинтересованите освен сертификати беше дадена и възможността да се присъединят към изследователския екип, като оформят и предадат на организаторите свои разработки върху аспекти на брачните отношения². За най-добрите от тях има запазено място в предстоящия сборник с материали от семинара.

Гл.ас. д-р Ярослава Генова
Гл.ас. д-р Ангел Шопов
Юридически факултет
на ПУ „Паисий Хилендарски”

² До 31 01 2014 г. е срокът за предаване на цялостните разработки, които ще бъдат преценявани за публикуване от редакционен съвет. Повече информация на civilistclub@abv.bg